

کلتووری بکاربەر . . ء بدولموت لیب ء بدو

(کاتک مـ عریف دـ گـ تـ)

بـگومان کاریگـریـ قووـ کانی سیستمی تـکنـلـژیا و کـمـمـگای
بـکاربەر لـسـر ء قـیـ تاک و نـوـ هاوچـرخـکان، جگـ لـ
فـرامـشکردنی داهـنـانی تاکـ کـسی، شـوانی (ناسنامـ) یشی
لـدـکـوتـوـ! ئـگـر لـپشت فـرامـشکردنی داهـنـانی تاکـ کـسی،
ئاژاوی زانیاریـکان و سـتابـ، ئـوـ بـ ناسنامـیی لـخـرایـی
پـیـوـندیکردندا گیرى خواردوو! لـ سیستمی دیجیتاـییدا ناسنامـی
کلتووری، هاو نیشتمانیبوون، هاووـلاتیبوون هیچ مانایـکی بـ
نامـنتـوـ و پـگـگـکانی خـی لـ نـ گـیشـتندا لـ دـست دـدات.

بـمـجـرـ دـنگی مـدـرن لـلایـکـ کـی ماناکانی ژیا نی کـمـمـایـتی
لـلـگـای دروستبوون و کارلـکی زانیاریـ دیجیتاـیـکاندا فـراهـمـ
دـکات، بـ ئـوـی ئاو لـ خـیاـی داهـنـانـی تاکـ کـسی بداتـوـ،
چونکـ پـیـوايـ لـ دـرـوـی مـعـریفـی سـردـم، بوون و گـانـان
دـکـوتـوـ؛ لـلایـکی دیکـوـ پـیـوـندیکـ مـرـیـیـکان لـ
شـوازی بـ هـست و سـزی پـیـوـندیـ تـکنـلـژیاـکاندا هـواسـراوـ،
بـ ئـوـی ئاو لـ هـست و پـرـشـیـ دـروونیـکانی تاک بداتـوـ کـ
لـژـر ئـم هـلومـرجـدا دووچارى شـوانی تووند دـبنـوـ.

کـواتـ نـوـی نوـ (دـنگی مـدـرن، مـعـریفـی سـردـم) جگـ لـ
جیهانـکی گـورـی گـانـی پـ لـ وـنـی خـرا و ناوـنـک بـتاـ هیچی
دیکـ نابینـ؛ جیهانـکـ لـ قووـایـیـکانی مـرـقی سادـ و پـرـشی
گـانـوـ بـ بیرـوـریـکانی ناگات؛ جیهانـکـ کـ دـکـوتـوـ دـرـوـی
ماف و بـرپرسیاری یاسایی و بیرکردنـوـی خـنـی و نـرـنیـوـ؛
جیهانـکی سیخناخ بـ ئاژاوی زانیاری و پـیـوـندیـ بـ سـزـ
هـنووکـیـکان...

پارای زمان / خـیاـی زمان

چی لـ بانک پاشـکـوت دـکـیت، کات بـ دـگـگـوتـوـ؟! زانیاریـکانی
گـانـوـ بـ ابردوو، یان ئـو کاتـ خاوانـی لـ ابردودا بـسـرت
بردوون... یان ئـو پـیـوـندیـ سارد و خـرایانـی کـ وکـ پارای زمان
بـکارت دـهـنـت؛ هـنـتـ کـی سیستمی پاشـکـوتکردن لـلایـکـ

په یو نډی به گڼان و گڼانکارید بنه تییه کانی گواستنوی
خړایی (گڼکانی سوودگړایی و چټبردن) هیه و له زمانی کات
و شو نندا د رد کولت؛ له لایه کی دیک په یو نډی به (فزای د روونی و
نرموونی تاکه سیو) هیه و له زمانی داه نندا چکر د کات؛
به نام ثایا نه نهی زمان و به های داه ننان له سندوقی پاش کت و تدا جی
د بهت و؟ هیه ت... نه گڼر (کللی گونجاو) بد زینه و، بهر له ووی
نه نیه کان به کا به بکره؛ به نام له سر د می نه م دا به های نه و
کات که که بووانی له سندوقی پاش کت و تکر دندایه، کراو ت پاری
زمان؛ له سیستمی ت کنه لژییدا پاری زمان له نازاووی
زانبارید کان و خړاییدا کورت د کر ت و.

پرسیار نه و نیه له سر د می که م گای ته ی (چه مکی ناسنام،
هاونیشتمانی، هاوو تیبوون) هیچ مانایه کی نیه، چونکه که م گای
ته ی وک کاره به دام زرانندی که م گای زانیاری به کاربر او؛
له و لاش و که م گای ته ی به های گڼانکارید کانی بواری په یو نډی
خړاکان و که کردن ووی زانیاری و چه مکی (جیهانگیری) له کت و ته و
و هر له و و ش و چه مکی ناسنام، هاونیشتمانی، هاوو تاتی
تد پنه ت؛ به مانایه کی دیک نه م ته به نډی له بری نه ووی هستی
ناسنام و که م گای زانیاری و خړایی په یو نډی کان به یه ک و
بگونجه نه، به سفری یه که میان کار د کات و به دوو میان به پ
بیر کردن ووی ژیان گایه، نه که تایی، د جوول ته و!! له سر نه و
بنه مایه دخی (دوای نه ته ووی و دوای به سفر کردن) بوو ته
په ویستی کی به پ له به سوودگړایی و چټبردنی بوون و گڼان؛ به و
مانایه کی که ت کنه لژیا له قازانجی که م تایی ته زرتیرندایه، به یه
هه موو که سه که له بازارای ت کنه لژیادا به دوای به رز و نډی
تایه تییه کانی خړایدا د گڼ ت.

که وات (جیهانگیری) که م گای زانیاری کان وات ته پنه اندنی
هاونیشتمانیبوون و هاوو تیبوون و ناسنام و به دیه نانی دخی
دوای نه ته ووی؛ نه م ته ی ت کنه لژیا هه موو نه وان له ه ناندی
ژیان کی به خت و راندا که د کات و؛ به و مانایه له باربردنی تاک به
هیچ ش و یه که نو نیه، به که په ژیه که له دوای نه ته ووی، له دوای
به سفر کردن نه نرموون و مانا به ره مهاتوو؛ له و به ت گیشتن له
ژیان کی به خت و و و دخی دوای نه ته ووی و دوای به سفر کردن
نه نرموون و مانا، هه و د د م په یو نډی نه وان (پاری زمان) و
(خپای زمان) ورد بکه م و.

نه گڼر چاو که به پر سه ی زمانی تاکه که سی له داه نانی نه د بی و

پارێ زمان لێ ئێستای تێکنه لێ زیادا بخشه نینه و؛ ده بینین لێ ئێستادا خهگوز رانی ته نه لێ پار دا دهرده که ویت، نه که لێ داهه نانی ئێده بی و هونه رییدا... بهگومان (پارێ زمان) لێ تێکنه لێ زیادا وێک بایهت مامه ی پده که، بایه ته که ده توانهت بینهت یان بیسترهت و دهسته بدرهت؛ بهم نام زمانی تاکه که سی بریتیه لێ و جیهانی که (خه یانی زمان) دروستی دهکات؛ یه که میان زمان وێک سوود و چهژکی کهگا خهراکان و ئامرازه کی مادی ده بین و دوو م زمان وێک بههایه کی مه عریفی و دروستکردنی مانای جیاواز هه ده گرته و؛ پارێ زمان جهسته ی زمان، خه یانی زمان ده زمانی... به کورتی زمان لێ هه ر یه که کیان به ئه ویدیکه ته نه دنگه کی به مانا یان خه یانی که به چهژ!

که واته (سوود و چهژ ئه رانی) ئامرازه تێکنه لێ زیه کان و (مانا و چهژ ئه رانی) خه یانی مه عریفی و که په یوه ندی نه وان کات و به هایه؛ ئه که رچی کاته بایه تییه کان به شت و که ده که، بهم نام کارکردن لێ کاتی خهیدا به ها به ره م ده ه نهت!! لێ و په پرسیاری چه لێ بانک پاشه که وت ده که یت، کاته به ده که ده ته و؟ ده به ته چه لێ کات پاشه که وت ده که یت، به هات به ده که ده ته و؟

مه رف به ئه و یه بگاته ئه و کاته ته که ای ی که ژیا نه کی خه ش و به خته و به ده خاته و، په وسته لێ خودی کات به مانا زانستی و فله سه فییه که ی بگاته؛ به کورتی ده که کات لێ بانکی پاشه که وتکردندا خا و به که ته و، و که چه نه ده توانهت به به کاره نانی ته کنیکه کان خه راتر به که ت و به که درهت... بهم نام لێ بیرت نه چه ت مه شکی مه رف هه ر چه نه ده به شه و یه کی زانستی هه م نه خه شی (ده پامین) ده رده دات، بهم نام به شه و یه کی فله سه فی خه شی لێ مانا نه به ته و؛ به مه ر لێ نه وان خه شی کیمیاوی و خه شی فله سه فییدا مه شکی سه ر که وتوو په وسته به گونجاندنی خا و بوونه و و خه را بوونه و هه یه.

مه شک لێ خا و بوونه و دا ئه مانه که به ده سه ده ه نه؛ لێ خه را بووندا شه ته کی نو فله ر ده بهت؛ به و مانایه ش هه سته کردن به سه ر که وتن ته نه لێ ووی زانستیه و به ئه نه جام ناگاته، خه شی بوونی (مانا) یه ی په وسته! به دیو که ی دیکه ده مه و بهم خه شی کاته ته و (کامل) ده بهت که کیمیا ی مه شک و مانای ژیا نه یه که ده گرته و؛ لێ و هه لوم ره جه دا په سه ی خه را بوون و خا و بوونه و په وسته به په دا چوونه و و به رکردنه و ی خه ی فله سه فی و گای دروستبوونی تێکنه لێ ژیا هه یه؛ ئه که ر به رکردنه و ی خه ی په وسته یه که نه و (خا و بوونه و) هه به، ئه و گای دروستبوونی نو په وسته به

داها توو (خـرایـی) هـیـ؛ بـ مانایـکی دیکـ چاوـوانی خـشی پـویستی
بـ (خـیاـکی بـرفـوان) و (لـهـاتووی تـکنـلـژی) هـیـ، نـک
زـدـیـی لـ بـکارهـنـانی (ئـمفیتـامین) بـ ئاسـانترکردنی
تـکنیکـکان.

(بیل گـیتس) لـ نامـیـکـدا بـ (تـماس زایبـرک)ی زمانـاس و
نیشـانـاس نووسیویـتی: شـشی دیجیتـی بـ تـواوی ئامرازگـلـکـ بـ
ئاسـانترکردنی مانای شتـکان. بـوانـ: www.tajrishcircle.org
(زمان، شتاب و خشونت- فرانکو براردی (بیفو) ترجمهـی سامی
آلمهدی). لـرـدا بیل گـیتس کـشـکانی پـیوـندی نـوان تـکنـلـژیا و
فـلسـفـه، چـژ و بـها... زـق دـکـاتـو! بـو مانایـش سیستمی دیجیتـی
بـیـ شتـکان ئاسـان دـکـات، تاکو خـکـکی زـر بـدواییدا بـن؛ بـو
مانایـش کـمـمـگای بـکاربـر وک پـویستیـکی بـپـلـ بـ سوود و
چـژبردن و گـیـنی مـعریفـی سـردـم خـی نمایش دـکـات؛ کـمـمـگای
بـکاربـر لـ بندـتـدا شانـیـکـ بـ ئاسـانکردنی شتـکان و
دیکتـرـیـتی ئـرـنیـوونی زانستی... دـمـو و بـم سیستمی تـکنـلـژیا
خـشی مانا لـبـیر دـباتـو و خـشی زانستی لـ جوولـی بـردـوامدا
دـهـلـنـو.

نـوی دیجیتـی لـبری ئـوی گوـایـی زمانـی دایک بـت، لـ
ئامـرـکـو گوـایـی وـردـگـت؛ ئـو نـویـ لـرـدایـ، لـرـ لـ
زـدـیـی دیجیتـاید؛ بـکورتی ئـو نـویـ پـیوـندیـ پـ لـ
کـشـکانی نـوان زمان و جـستـ، زمان و جـ، پـیوـندیـ پـ لـ
کـشـکانی نـوان (وشـ- ئامراز) و (سـز- خـیا) بـردـوام بـ سوود و
چـژبردنی خـرا و ئاژاوی زانیاریـکان پـ دـکـاتـو؛ ئـگـرچـی بـر
بـرـ ئـو تـکنیکـ دـبـتـ هـی کـمـبوونـوی هـستی خـشی قو و
درـخـا یـن.

بـگشتی نـوی دیجیتـی زمان لـ جـستـی دایک و لـ جـحـ دایک
دادـبـت؛ بـر لـو ناکـاتـو کـ هـمیشـ لـ مـژووی مـرـقـایـتـیدا
زمان لـ ترسی متمـانـکردن بـ جـستـ و نیگـرانـیـکانی جـستـ لـ
جیهـانـکی شپـزـدا ژیاو! پـویستـ لـ دـخـکی وادا بـ تـپـانـدنـی
ئـو شپـزـیـی توانای بـستـنـوی زمان و ئارـزوو، جـستـ و جـستـ...
لـ جـستـ و جـ، لـ زانست و فـلسـفـهـدا چالاک بکـینـو؛ دـشـ لـ
دـخی جـستـ و جـستـ بـشـوویـکی تـکنیکـی پـیوـندیـکان خـراتر
بکـرـن، بـمـام لـ جـستـ و جـ هـمیشـ شپـزـیـی مانا و خـیا
لـدـکـو وـتـو!.

کاتی نئی لیکتری نی / فزای دیرونی

ننډوۍ نوۍ دیجيتالۍ ننډوۍ (ننډوۍ) كې بې قسۍ توۍ ژري
 كې مېلۍ تي ئوسترالي (مارك مېلېنډ) ننډوۍ كې لې دواۍ ساۍ ۲۰۱۰
 تا ساۍ ۲۰۲۵ لې دايك دېن؛ لې گېلې سې نډي تې كډلې ژييدا بېلې شدارن،
 لې هېلې مان كاتا لې ژې نېني نېگې رانا نې چې مكي سغري مانا دا دې ژين!
 دواۍ ننډوۍ تې وواۍ چيې كې و فانتازيا و يې تې پياكان شكست و
 بې توانايي خېان لې بې دېهې نانا سېلمانډ؛ ننډوۍ نوۍ ملكې چي
 بې كاربردن و زېدې يې كان و شپې زېي بې تې و؛ ننډوۍ يې دوور لې
 دنياۍ مانا، لې دنياۍ دیجيتالۍ دې ژي؛ دنياۍ كې سنوورې كاني
 ننډوان واقعي و مېلې جازي قووت داوې.

بہگو ما ندیکتا تہ ریہ تی ئہ رنہیوونی زانستی و چہ مکی بہ سفرکردنی
 مانا کہ مہمہک نہ خہشی دہروونی و کہ مہمہایہ تی لہک و تہ تہ و؛ بہ و
 مانا یہش مرہقی ئہ ستا بہ (خہرایہ کات) و (سفر مانا) گہ مارہ
 دہ درہت؛ کاتہ ئہ لیکترہ نی بہ سنوور گہ شہ دہ کات، بہم فہزای ماناش
 داخراو نیہ! ئہ گہ رچی بہ سنووری زانہاریہ کان، خہرایہ
 پہ یوہ ندیہ کان لہ گہ فہزای دہروونی نا یہ تہ و؛ ئہ گہ رچی لہ میانہ
 کاتہ ئہ لیکترہ نیہا بوون لہ گہ ئہ ویتہر بہ با یہخ دہک و تہ و۔۔۔
 کرہکارہ مہ عریفیہ کان لہ گہ پانہ زہد یہکاندا بہ پسانہ و چہ مکی
 سفر مانا دہژنن و دہ بندہ ہای سنوورداربوونی ئہ و ژیانہی کہ بہ
 سہ رنجدان و خہش و پستی و چہ ژ و ہاوسہ زی پہوہستہ۔

[illegible]

فیل-سوفی ئیتا-ی (فرانک-پیچ-ب-راردی) ل-کتابی (معزوفه مقلقه: السمیورأسمالیه وأمرض جیل ما بعد ألفا، ترجمه أحمد

حسان- دار هن للنشر والتوزيع)دا دښت: دنيای زانين و چټر
لپېشکوتندايې، بڼام ټو دنيای لپ د امرکاندنډوې ئازار و
شېنې و خټم کی کم توانای! دپوټ بڼت کات لپ سږدډمی
ا برودو دا هډلکی ئاسی و پکډنگی هډو، لپووی
کم ټایټیو سقامگیری ژيان بشوټی کی بر فراوان دها ت
پشو؛ بڼام لگډ بر وپشبردنی ئابووری برردډوام و
دا شتنډوې دوو بار و پشتبستن بڼ خرایي پډیو نډیډکان و بڼ
سنووری زانیاریډکان... ئیتر هلی ئاسی و ټگای دیاریکراو نډما و
مرډقکان لپ فزا دږوونی و پډیو نډیډ قوو مریدکان و
سقامگیری و ئامانجډ درڅخای نډکان بډش بوون و مرډفی ئستا لپ
ټگای، نډ لپ ئنجام.

کډوات ټگډرچی مډعریفی مرډف، وک پټټر، لپ خشی ماناو دښتی
پکډر؛ بڼام لپ ئستادا ټو مډعریفی، ټو ئازادیډ، لډټر
شنايی خشی و سوودی دیجیتایدا هډو دډا کتای بڼ مانا بهډنډ
و وک ټگا، گډان، تاقیکردنډو، شوډنی مانای بوونی مرډف
بگړتډو!! بډی چتر مرډقکان و رناگرن و بڼ دیجیتایبوون
پوښتی بڼ ئامادډ بوونی کس نیډ، پوښتی بڼ کډینی کاتی
ټلیکتر نیډ؛ ئیتر سږدډمی کډنتر ټکړدنی هډسارکان بڼسږچوو،
ټم ټم بڼ تډاوای لپ دږووی ټم سنوور داین؛ کاتی ټلیکتر نی
هیچ مانایک بڼ ئزادی تاککان و فزای دږوونی نډهډشتډو؛
ټم ټم ترس و شپزډی و دډاوکډی هډسارډی فزای دږوونی مرډفی
داگیر کردوو.

ټکنډلډژيای دیجیتای لپسږ بډمای کاری مادی و بڼکاربردنی
بازنډی زانیاریډکان و خرایي پډیو نډیډ ټلیکتر نیډکان
وستاو، هډموو ټوانډ کم ټم ټم کارکن کډ چتر ناتوانر
کډنتر بکرن یان دژایټی بکرن؛ ټکنډلډژيای دیجیتای بوو ټم
سیستم کی میکانیزمی ټکنډ- ئابووری کډ مرډف ناتوانر لپ دوور
بکډوټو؛ بڼمجږ ژيان ټگای، نډ کتای، بڼام ناچار کراو
لپ هډلومرجی وابښتی هډا و لډټگای سډمای
ټکنډلډژيایکانډو بډوولډو؛ ټو ش بډگشتی وات ټگډینی یاسا بڼ
کډ د و برردډستکردنی خاو نډارټی بڼ کډکردن بڼ خاو نډ پشککان؛
دواچار ټو خاو نډ پشکان ټلگډریمی کډکردن بڼ پاراستنی
کډنتر ټم سږوټ و سامان کانیا بڼکارډهډن.

بڼمجږ هاونیشتمانی و هاووټاتی ټوانډ نیډ کډ دانیشتمانی یډ
نیشتمان، بڼکډ دانیشتمانی ټو خا نډ کډ تیدا خاو نډ پشکن؛

واته لوه خاا ديار يکراوانه دا خاوهن پشک دسه ساتي ته يان
د بهت، دسه ساته ککه لکه بهاي ته و پشکانه خاوه نيان و بهه
کليلي ککه دکراوه د ستیان په دگات؛ کواته سنووري ياساي ووات
خاوهن پشکه کان ناگرته و؛ سپاندني ياسا به ماناي داناني سنوور
نيي لايه دسه ساتي وواتان و، بهه داناني سنوور بهه
پشکه کان و کليلي ککه دکراوه وي.

هولهر 25/2/2026